

**METULJI IN
HROŠČI
GORIČKEGA**

www.park-goricko.org

Metulji Goričkega

Na območju Goričkega živi 100 vrst dnevni metuljev in več tisoč vrst nočnih metuljev. Velika vrstna raznolikost metuljev je posledica geografske lege območja na prehodu iz alpske v panonsko regijo. Predgorske razmere v dolinah ustrezajo gozdnemu rjavčku (*Erebia aethiops*). V presvetljenih gozdovih z migaličnim šašem (*Carex brizoides*) živi Scopolijev zlatook (*Lopinga achine*). Gozdni robovi in mejice s črnim trnom so pomembni za več vrst repkarjev in nočnega metulja hromege volnoritca (*Eriogaster catax*).

Najpomembnejši in hkrati najbolj ogroženi življenjski prostori metuljev so travniki. Na Goričkem se pojavljajo v vseh oblikah, od izjemno mokrotnih do suhih travnikov. Suhi travniki s poljsko dušico (*Thymus pulegioides*) so življenjski prostor šetrajevega sleparčka (*Pseudophilotes vicrama*) in velikega mravljiščarja (*Phengaris arion*). Suhi južni gozdni robovi z relikami so bili pred nekaj desetletji življenjski prostor bakrenega senožetnika (*Colias myrmidone*), ki danes velja za izumrlo vrsto v Sloveniji.

- 1 Močvirski cekinček (*Lycaena dispar*)
- 2 Temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*)
- 3 Črni apolon (*Parnassius mnemosyne*)

Travniki s prevladujočo stožko v mokrotnih dolinah z močvirskim sviščem (*Gentiana pneumonanthe*) so habitat sviščevega mravljiščarja (*Phengaris alcon*). Splošno razširjen in pogost je močvirski cekinček. Srednje gojeni travniki z zdravilno strašnico (*Sanguisorba officinalis*) so bistveni za dva evropsko pomembna metulja – strašničinega (*Phengaris teleius*) in temnega mravljiščarja.

Nočni metulj črtasti medvedek (*Callimorpha quadripunctaria*) živi na gozdni robovih s konjsko grivo (*Eupatorium cannabinum*).

Zgodba dveh bratrancev

Strašniččin in temni mravljiščar sta ozko sorodni vrsti metuljev iz družine modrinov. Obstoj obeh vrst pogojuje prisotnost hranilne rastline gosenic – zdravilne strašnice in mravelj rdečk. Razvojni krog obeh vrst se začne z odlaganjem jajčec na cvetove strašnice. Sveže izlegle gosenice se začnejo hraniti s cvetovi in po nekaj tednih padejo na tla, kjer jih najdejo mravlje rdečke. V mravljišču se prišleki pričnejo hraniti z ličinkami mravelj.

Za dodatnih 30 ha bodo z lastniki travnikov z mravljiščarji sklenjene pogodbe o varstvu za zagotavljanje prilagojene rabe teh travnikov za metulje.

Temni mravljiščar

Strašniččin mravljiščar

Življenjski krog mravljiščarjev

Travnik z zdravilno strašnico

Srednje bogati travniki z zdravilno strašnico na območju Natura 2000 Goričko skupaj s čezmejnimi območji sklenjene razširjenosti teh dveh evropsko pomembnih vrst v srednji Evropi. Obe vrsti se najpogosteje pojavljata na travnikih s stožko in srednje vlažnih ekstenzivnih travnikih. Ker ti življenjski prostori zaradi opuščanja rabe kot tudi intenzifikacije izginjajo z zaskrbljujočo hitrostjo, se je v okviru projekta Gorička krajina obnovilo 30 ha opuščenih travnikov.

DEJSTVA o mravljiščarjih

Razpon kril: 28-36 mm

Generacije na leto: 1

Letalna doba: junij-avgust

Hranilna rastlina gosenic: zdravilna strašnica

Varstveni status: v Sloveniji zavarovani vrsti in Natura 2000 vrsti

Med raziskavo leta 2018 sta bila oba metulja najdena na več kot 282 ha travnikov z zdravilno strašnico po celotnem območju Natura 2000 Goričko.

Travniški postavnež - izginjajoči dragulj

V preteklosti je bil travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*) razširjen po celotnem območju Natura 2000 Goričko. Biologi so v letih 2018 in 2019 v okviru projekta Gorička krajina ponovno pregledali vsa znana nahajališča vrste in druge primerne travniške habitate s prisotno hranilno rastlino gosenic, travniško izjevko (*Succisa pratensis*). Travniški postavnež je bil najden le še na eni lokaciji na vzhodnem delu Goričkega. Ker je ta populacija ena od zadnjih populacij

varstvo metulja je izredno pomembno, da se med košnjo ne poškodujejo jajčeca ali gnezda gosenic na hranilnih rastlinah. Z namenom preprečitve nenamernega poškodovanja gnezd med košnjo so bila gnezda načrtno iskana in ustrezno označena. Na podlagi rezultatov upravljanja življenjskih prostorov travniškega postavneža je za dolgoročno varstvo te vrste metulja ključno zagotavljanje ekstenzivne rabe travnikov z uporabo posebnih pristopov, kot je načrtno varstvo gnezd gosenic. Podobne ukrepe, ki so prilagojeni vrsti, aktivno izvajajo tudi v tujini.

Travniškega postavneža prepoznamo po črnih pikah na zgornji strani kril.

Travniška izjevka

S časom se barva jajčec spreminja od rumene do vijolične.

v celotni SV Sloveniji, je tveganje za lokalno izumrtje veliko. V letu 2019 je bila na podlagi metode lova in ponovnega ulova ocenjena velikost zadnje populacije na Goričkem.

Na mokrotnih travnikih se pojavlja vlagoljubni ekotip, katerega številčnost populacij upada po celotni Evropi. Med glavnimi vzroki za upad je sprememba rabe travnikov, saj travniški postavnež raje naseljuje s hranili revne mokrotne travnike z manjšimi sušnimi predeli, kjer travniška izjevka uspeva v redkejši in nižji travni ruši. V preteklosti so bili takšni mokrotni travniki košeni mozaično. Danes je izguba primernih habitatov posledica spremenjene vrstne sestave zaradi gnojenja in prezgodnje ter prepogoste košnje. Za

DEJSTVA o travniškem postavnežu

Razpon kril: 36-46 mm

Generacije na leto: 1

Letalna doba: maj-junij

Hranilna rastlina gosenic: travniška izjevka

Ocenjena **velikost populacije** na območju Natura 2000 Goričko: 741 metuljev (95 % interval zaupanja: 438-981)

Največja preletna razdalja: 980 m

Leta 2018 je bilo z načrtnim iskanjem najdenih 21 gnezd. Hranilne rastline z gnezdi se med košnjo niso pokosila. V letu 2019 je bilo najdenih že 68 gnezd gosenic.

Hrošča s stanovanjsko problematiko

Med desetimi ciljnim vrstami projekta sta tudi dve vrsti hroščev – puščavnik (*Osmoderma eremita*) in škrlatni kukuj (*Cucujus cinnaberinus*). Puščavnik se pojavlja na zahodnem delu območja Natura 2000 Goričko v Ledavski dolini. Odprta krajina vzdolž reke Ledave je znana po številnih mejicah glavatih vrb. V teh drevesnih duplinah z zadostno količino razpadajočega lesnega drobirja so glavni življenjski prostori puščavnika. V okviru projekta Gorička krajina je bilo

Za preprečitev vetroлома so bile veje glavatih vrb obrezane.

pregledanih 230 primernih dreves z namenom evidentiranja najpomembnejših habitatnih dreves. Z lastniki 40 vrb so bile sklenjene pogodbe za obrezovanje vrb z namenom zmanjšanja tveganja za vetrolom. Zaradi omejene sposobnosti razširjanja puščavnika je za dolgoročno varstvo vrste ključno vsako drevo. Populacija puščavnika na Goričkem predstavlja 2 % slovenske populacije. Z malo sreče lahko obiskovalci Goriškega poleti iz ene od številnih vrb vzdolž reke Ledave zaznajo značilen vonj po breskvah ali slivah. Sproščajo ga samci z namenom privabljanja samic.

Razširjenost škrlatnega kukuja na območju Natura 2000 Goričko je bila do leta 2020 nepoznana. V okviru projekta so entomologi opravili pregled primernih gozdnih območij. Škrlatni kukuj je bil najden pod skorjo odmrlih dreves sprva na vzhodnem delu in nato še po drugih delih območja Natura 2000 Goričko. Ličinke in odrasli hrošči so bili najdeni v navadni robiniji (*Robinia pseudoacacia*), hrastu gradnu (*Quercus robur*), rdečem boru (*Pinus sylvestris*), trepetliki (*Populus tremula*) in čremsi (*Prunus padus*).

Tipičen habitat škrlatnega kukuja z odmrlo lesno maso.

Ključni dejavnik pri varstvu populacij tega hrošča je zagotavljanje zadostne količine odmrlega lesa v zgodnjih fazah razkroja. Škrlatni kukuj, katerega varstvo je v interesu Evropske unije, je bil prvič znanstveno opisan v 18. stoletju prav na podlagi primerkov iz Slovenije.

Puščavnik

Škrlatni kukuj

Območje Natura 2000 Goričko

Pred dobrimi štirimi desetletji, natančneje 1979, je predhodnica današnje Evropske unije, Evropska skupnost, sprejela Direktivo o pticah. Danes ta pravni akt, namenjen varstvu prosto živečih ptic in njihovih življenjskih prostorov, velja za najstarejši okoljski pravni akt Evropske unije.

Leta 1992 je bila sprejeta še Direktiva o habitatih, namenjena varovanju ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov, pomembnih za EU.

Za izvajanje določil obeh direktiv je Evropska unija uvedla mehanizem sistema varstva narave, ki ga poznamo pod imenom Natura 2000.

Sistem varstva Natura 2000 je evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, razglašanih v državah članicah Evropske unije z namenom varstva redkih in ogroženih vrst ter življenjskih okolij v Evropi.

Na območju Natura 2000 Goričko se aktivno varuje 7 tipov življenjskih prostorov (v Sloveniji 233) in 39 vrst (v Sloveniji 60).

Krajinski park Goričko

vrste	233	39
habitati	60	7

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

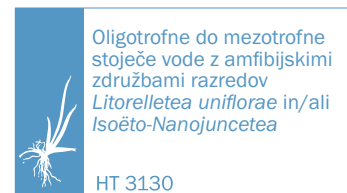
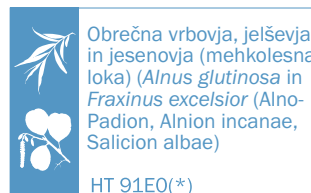
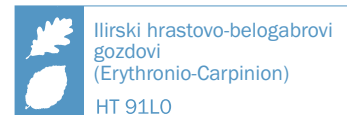
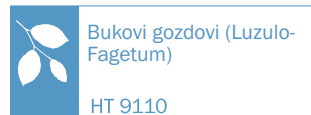
V Sloveniji so bila območja Natura 2000 opredeljena ob vstopu v Evropsko unijo leta 2004.

Območja Natura 2000 sestavljata dve vrsti območij. Na posebnih območjih varstva se v skladu z direktivo varuje ptice. Na posebnih ohranitvenih območjih se v skladu s habitatno direktivo varuje rastlinske in živalske vrste ter življenjske prostore.

V okviru projekta Gorička krajina se izvajajo ukrepi za varstvo treh travniških habitatnih tipov:

Ostali štirje varovani življenjski prostori:

Projekt Gorička krajina sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. **Naslovna fotografija:** Strašničin mravljiščar (M. Podletnik) **Fotografije:** G. Domanjko, K. Malačič, M. Podletnik, T. Törnär, B. Zakšek **Ilustracije:** J. Mikuletič, M. Vaupotič, www.bioLib.de **Oblikovanje:** Nataša Moršič **Jezikovni pregled:** Štefanija Fujs **Založil:** Javni zavod Krajinski park Goričko, Grad 191, 9264 Grad, Slovenija, 2020.